

DÉLMAGYARORSZÁG

Központi szerkesztőség és kiadóhivatal Szeged,

Korona-utca 15. szám

Budapesti szerkesztőség és kiadóhivatal IV.,

Városház-utca 3. szám

ELŐFIZETESI ÁR SZEGEDEN

egész évre . K 24.— fél évre . . . K 12.—

negyed évre . K 6.— egy hónapra K 2.—

Egyes szám ára 10 fillér.

ELŐFIZETESI ÁR VIDEKÉN:

egész évre . K 28.— fél évre . . . K 14.—

negyed évre . K 7.— egy hónapra K 2.40

Egyes szám ára 10 fillér.

TELEFON-SZÁM:

Szerkesztőség 305 — Kiadóhivatal 836

Interurbán 305

Budapesti szerkesztőség telefon-száma 128—12

Kétféle egészségügy.

Magyarországon kétféle közegészségügy-állapot van. Az egyik benne van az írott törvényekben, a miniszteri rendeletekben, a városi és vármegyei szabályzatokban. A másik pedig benne van az élő valóságban.

Az *írott* közegészségügy európai színvonalon áll. Vetekedik akármelyik kulturált, hasonló adminisztrációjával. Sőt előfordul, hogy egyik-másik intézkedéssel még túl is szárnyaljuk a franciákat, a németeket vagy az angolokat. Nem egyszer olvashatjuk a hírlapokban, hogy Magyarország ezzel vagy azzal a közegészségügyi reformmal elől jár, példát mutat. És ilyenkor büszkeség érzése tölti el a belügyminiszterium illető osztályát, a közegészségügyi tanácsot és egyéb faktórait az ország egészségének.

A *valóságos* közegészségügy azonban már egészen más színvonalon húzódik meg. Sőt a főváros és egynehány nagyobb vidéki város kivételével, — jóformán semmiféle színvonalon nincsen. Mert az írott törvényeknek, szabályoknak van egy végzetes feltételük: az, hogy *végre is kellene hajtani* őket. Már pedig a végrehajtás nem a miniszteren, sem a központi tanácsadókon, de még nem is az alantabb szakférfiakon — a tisztí orvosokon — áll, hanem első sorban a városi és a vármegyei *közigazgatás* urain. Kiokosodhatnak akármit a főhatóságok, megfeszülhetnek a végrehajtás körül a tisztí orvosok, — legtöbb fáradozásuk kárbavész a közigazgatási közegek tudatlanságán és nemtörődömségén. Ha ugyanis a városokban a rendőrség és a közegészségügyi felügyeletre hivatott tisztviselő, a vármegyén pedig a szolgabíró, a jegyző, a falusi bíró nem kegyeskednék számbavenni és támogatni az orvosi intézkedéseket, írott malaszt marad minden törvény és szabály.

Kiseb baj a városokban, ahol magának a lakosságnak is több-kevesebb fogékonysága van a közegészségügyi követelmények iránt és a funkcionáriusok a nyilvánosság ellenőrzése alatt állanak. Annál rosszabb a helyzet a vármegyékben, a félreeső falvakban, ahol a lelkiismeretes orvos nagyon sok esetben hiábavaló küzdelmet folytat a maradiság, a butaság s a — hatósági érzéketlenség ellen. Az orvos alárendeltje többek között a szolgabíró urnak, aki nélkül semmi fontosabb intézkedést nem tehet. És gyakori az eset, hogy a doktor csak magának csinál kellemetlenséget és bajt, ha közegészségügyi kíváncsiságával sokat alkalmatlankodik a publikumnak és a szolgabíró urnak.

Igy tehát hova-tovább, mind kevesebbet alkalmatlankodik. Lassanként ő maga is oda kerül, odasülyed ahhoz a közegészségügyi állapothoz, amelyet területében talált és a

melyen eleinte minden joggyekezéssel segíteni próbált. És attól fogva, hogy nem abajgatja többé a közigazgatási hatóságot és nem akarja többé „felforgatni” a területében a megszokott „rendet”, — a mélyen tisztelt publikum is, kényelemkedvelő hatóság is kedves, derék doktornak kezdi dicsérni. Amig mozgolódott, követelődött, bíralt, addig legfeljebb fegyelmi vizsgálattal, elcsapatással fenyegették.

Felhívunk *néma* tanúnak — mert hiszen *beszélni* nem volna tanácsos — minden tisztí orvost, különösen pedig vármegyei orvost, hogy nem tulozunk, midőn azt mondjuk, hogy ebben a keretben foly le a legtöbb falusi doktor életpályája.

Attól tartunk, hogy komolyan meggyűlik a baja fölöttes hatóságával a bakabányai tisztí orvosnak, aki annyira megfélemedezett mgáról, hogy már nemcsak hivatalos felterjesztésekben, hanem újságcikkekben is bírálni meri hanyag felebbvalóit. Felpanaszolja, hogy ismételt följelentések dacára trágyadombok leve alá-mossa egyes házak falait és a kutakat is megfertőzteti. Elmondja, hogy midőn nem az ő hatáskörébe tartozó községből hoztak hozzá ragályos beteget és ő az esetről a hatóságnak kötelességszerűleg jelentést tett, azt felelték neki, hogy ehhez semmi közük és ne avatkozzék más doktor dolgába. Egyik községben a pócegdörök tartalma a patakba folyik, ez pedig a mellette levő kutakba; ebben a községben kerék egy esztendeig pusztított a tifusz. Mikor bejelentett két ialmérgezési esetet, a hatóság tíz nappal később rendelt el a vizsgálatot és ekkor az egész község tudta, hogy az orvos mit jelentett. A közegészségügyi vizsgálatokról jó előre van értesítve az utolsó városi kofa is és azonfelül a hatóság mindig mossa a kezét és híresztelteti, hogy ezt az orvos rendelte el . . . stb., stb.

Nagyon új doktor lehet ez a Reviczky Lajos bakabányai doktor, ha azt hiszi, hogy a vádjaival rendkívüliségeket panaszol. Szinte kérdeztünk, hogy *melyik faluban nincsenek meg ezek a bajok* és még sokkal súlyosabb közegészségügyi bajok is? Majd megtanul Reviczky Lajos ur is — ha ugyan ki nem ugrasztják most Bakabányáról — szemet hunyni efféle „csekélységek” fölött és ha majd ha kellőképpen összesimult a közigazgatási hatósággal, ő maga fog legjobban csodálkozni azon, hogy valaha ilyesmikért szót tehetett.

Minthogy azonban — fájdalom — csakis a közegészségügyünk lehet *kétféle*, maga az egészségünk konokul *egyfélének* marad, előbb utóbb mégis történnie kellene valaminek, ami az „írott” és „valóságos” magyar egészségügyet közelebb hozza egymáshoz. És ennek nincs más módja, mint a közegészségügyet az *egész vonalon államosítani*, a

tisztí orvosoknak nagyobb hatáskört adni és őket a majnál illetékesebb felsőbbség rendelkezése alá helyezni.

Szükségesnek tartottuk mindezt elmondani, különösen most, amikor Csongrádmegyében is kísértett a kolera.

A fogadalmi templom építése.

(*Saját tudósítónktól.*) A belügyminiszter, mint már ezt közöltük, jóváhagyta a fogadalmi templom építésére vonatkozó közgyűlési határozatot. Itt közöljük a miniszteri jóváhagyó rendelet szövegét:

Szeged törvényhatósági bizottsága 1911. évi december hó 30-án 746. szám alatt hozott határozatával kimondotta, hogy a fogadalmi templom építési terveit kivitelre elfogadja és az építési költséget 2,520,000 koronában megállapítja.

Kimondotta továbbá, hogy a templom építésével felmerülő kiadások össz-szükségletét 2,837,400 koronában állapítja meg és egyúttal ennek az összegnek a fedezetét is megjelölte akként, hogy a rendelkezésre álló fedezeten felül mutatkozó 1,300,000 korona hiányt majd kölcsön felvétele után fogja fedezni.

Ezt a határozatát hivatalból felülvizsgálva *jóváhagyom* azzal a felhívással, hogy a kölcsön tényleges felvétele iránt rendelkező határozatot annak idején hozzám jóváhagyás végett fel kell terjeszteni.

A bemutatott tervekre nézve megjegyzem, hogy sem a templom, sem a torony alapozására vonatkozó alaprajz, sem a toronynak metszetrajza be nem csatoltatott, minélfogva az előirányzott alapozás részletei felülvizsgálhatók nem voltak. Általában azonban az alapozás szilárdsága érdekében célszerűnek mutatkozik, hogy a kőműves munka 1-ső tétele alatt előirányzott románcement beton alaptömb helyett portlandcement beton-tömb készíttessék.

A vasbeton és egyéb szerkezeti részekre vonatkozó részletrajzok s statisztikai számítások hasonlóképen nem csatoltattak, miért is azok a kivitel előtt felülbírálat végett bemutatandók lesznek.

A költségvetés előméretezett tervek hiányában csakis a munkák körülírása tekintetében volt felülbírálat; a felmerült észrevételek a költségvetés kék színnel bejegyeztettek. Budapest, 1912. évi július hó 19-én.

A miniszter helyett:

Horváth s. k., államtitkár.

A felterjesztett iratokat és terveket, valamint költségvetést visszaküldöm.

— **A japán császár meghalt.** A japán császár állapotára vonatkozólag szombat óta válságos hírek jártak be a világsajtót. A mikádó állapota vasárnap már nagyon rosszra fordult. Az éjszakát álmatlanul töltötte, hőmérséklete pedig 39.9 C. fokra emelkedett. Vasárnap este tíz órakor a mikádó állapotról a következő bulletint adták ki: hőmérséklet 39.9, érverés időnkint csökkenő, légzés 45, igen gyenge. *Általános bémulás tünetei.* Ma éjjel pedig megjött a hír, hogy a japánok császára meghalt.